

AINEVALDKOND

VENE KEEL JA KIRJANDUS

gümnaasiumis

Vene keel ja kirjandus

Üldosa

Keele- ja kirjanduspädevus

Gümnaasiumi lõpetaja:

1. väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses;
2. arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal teemakohaselt ja põhjendatult;
3. teab tekstide ülesehituse põhimõtteid, koostab eri liiki tekste, kasutades alustekstidena nii teabe- ja ilukirjandustekste kui ka teisi allikaid neid kriitiliselt hinnates;
4. hindab kriitiliselt meedia- jm avalikke tekste, tunneb ära tekstide mõjutusvahendid;
5. mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuurilist tähtsust;
6. väärtustab kirjanikke kui loojat ning kirjandust kui tunde- ja kogemusmaailma rikastajat, kujutlus- ja mõttemaailma arendajat;
7. teab eesti, vene ja väliskirjanduse olulisemaid autoreid ja kirjandusteoseid, seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;
8. tunneb tähtsamaid kirjandusvoole ja -žanre, eristab kirjandusteksti poeetilisi võtteid ja peamisi kujundeid;
9. analüüsib ja tõlgendab eri liiki kirjandusteoseid.

Lõiming

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja õppeainetega

Eesti/vene keel on ühtaegu kooli õppekeel ja keskne õppeaine. Hea keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ning toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus. Samas arendavad kõik õppeained keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara mõistmist ja kasutusoskust, teksti mõistmist ja tekstiloomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Seega kujuneb õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus välja mitte üksnes eesti/vene keele, vaid kõigi õppeainete õppetegevuse tulemusel. Samas toimub keeleoskuse järjekindel ja teadlik arendamine siiski valdavalt keele- ja kirjandustundides, kuid pidev koostöö teiste ainete õpetajatega on kindlasti tulemuslik. Vene keele ja kirjanduse õpetamise teiste õppeainetega lõimimiseks on teisi võimalusi kui keeleõpe.

Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine võib äratada huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutatud teoste lugemine ja arutamine võib teadlikul suunamisel äratada huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ja kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ja ilukirjanduses aitavad kaasa looduse tundmaõppimisele ja väärtustamisele. Loodusluule lugemine ja esitamine, sellega seotud esteetilisemotsionaalsed elamused, samuti kirjandusteose looduskirjelduse kui kunstilise kujundi analüüs, selle tähenduse mõistmine teose kontekstis ergastab tähelepanu looduse ilule ja väärtustab loodust kui esteetiliste elamuste allikat.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs mõjutab maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist, ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandusõpetuse taotlus suunata õpilasi erinevate ajastute

kirjandusteoseis käsitletud probleeme tänapäeva elu ja inimestega seostama soodustab kindlasti õpilaste sotsiaalse pädevuse kujunemist.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs soodustab arusaamist kunstilisest kujundist kui kunstiainete üldmõistest ja mis tahes kunstiteosest kui kunstiliste kujundite süsteemist, mis kannab teatavat autoripositsiooni ja sõnumit.

Kirjandusteoste illustratsioonide analüüs toetab kujutava kunsti spetsiifika ja väljendusvahendite mõistmist. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning eri muusikavoolude eripärast ja seostest ajastu kunstisuundumustega.

Keelt ja kirjandust õppides kasutatakse digivahendeid ja erinevaid teabeotsingumeetodeid internetis eri liiki tekstide ning audiovisuaalse meedia otsimiseks ja saadud teabe rakendamiseks probleeme lahendades, nende üle arutledes või uut sisu luues, kasutades digikeskkonda sihipäraselt koos teiste teabeallikatega. Koostatakse ja luuakse digitaalseid tekste ning vormistatakse neid digivahenditega, mõistetakse intellektuaalse omandi kaitse vajadust ja järgitakse autoriõigusi, sh teksti digitaalsel kujul säilitamist. Isikuandmeid sisaldavaid tekste koostades ning digikeskkonnas suheldes pööratakse tähelepanu interneti turvalisusele ja igapäeva elu väärtuspõhimõtete arvestamisele.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestvaks õppeks ja karjääri planeerimiseks ning teabekeskkonnas toimetulekuks loob eeldused valdkonnapädevuse omandamine, sh korrektne suuline ja kirjalik väljendusoskus, arutlus- ja suhtlusoskus, eri liiki tekstide koostamise oskus ning teabe muretsemine eri allikatest neid kriitiliselt hinnates.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi vene keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

1. süstematiseerib ja süvendab oma teadmisi keelesüsteemi struktuurist ning funktsioneerimisest; süstematiseerib ja üldistab oma teadmisi õigekirjast ning saavutab kirjaoskuse kõrgema taseme;
2. õpib tundma leksikoloogia, stilistika ja kõnekultuuri tähtsamaid küsimusi;
3. arendab oskusi töötamiseks erinevates funktsionaalstiilides tekstidega;
4. teadvustab massiteabevahendite rolli kultuuri- ja ühiskondlikes protsessides ning mõistab nende kasutamise vajalikkust;
5. oskab tekste (sh meediatekste ja reklaami) analüüsida ning kriitiliselt hinnata, saades aru autori kavatsusest ning osates eristada usutavat ja ebausutavat infot;
6. õpib loetust ja kuuldust adekvaatselt aru saama;
7. õpib õigesti valima keelendeid, luues mitmesuguse eesmärgiseadega suulisi või kirjalikke
8. tekste; täiustab oskust oma seisukohta õigesti ja veenvalt väljendada;
9. õpib kirjutama mitmes žanris arutlevaid tekste (kirjand, essee, loovtöö, uurimistöö, projekt) ning tarbetekste;
10. loob blogisid ja veebitekste, et väljendada oma suhtumist mitmesugustesse probleemidesse;
11. kujundab adekvaatse ja stabiilse enesehinnangu;
12. oskab saadud teadmisi rakendada elus ning oma tulevases kutsetöös;
13. kujuneb vaimselt arenenud ja sotsiaalselt aktiivseks isiksuseks, kes on valmis end täiendama.

Õppeaine kirjeldus

Gümnaasiumiastmes, millega üldharidus lõpeb, on oluline soodustada õpilaste sotsiaalset kohanemist, arvestades tööturu eripära ja reaalseid vajadusi. Teoreetilised teadmised vene keelest ja keele praktiline valdamine aitavad saada tänapäevauhiskonna tegusaks liikmeks ning leida väerika töö eriti niisugustes tegevusvaldkondades nagu tõlkimine, kirjastustegevus, toimetajatöö, õpetajatöö, teadus, turism, sotsiaaltöö, meditsiin, äritegevus. Õpilaste sotsialiseerumine tagatakse osaliselt selle ainekava põhieesmärkide saavutamise ja üksikülesannete täitmise kaudu. Vene keele õppe lõppeesmärk on oskus lahendada aktuaalseid suhtlusülesandeid keelevahendite abil. Vene keele valdamine paneb aluse teiste keelte ja ülejäänud õppeainete edukale omandamisele, aitab kujundada õpilaste maailmapilti, avardab nende silmaringi ning arendab mõtlemist.

Teoreetilised teadmised on keele praktilise valdamise aluspõhi, seepärast sisaldab gümnaasiumi ainekava kolme tüüpi õppematerjali: teadmised keelest ning keelelised ja kommunikatiivsed oskused. Gümnaasiumiõpetaja peab valdama tänapäeva keeleteadust, uusi tehnoloogiaid ja töömetoodikaid.

Õppeaine koosneb kuuest kohustuslikust ja ühest valikkursusest: igal aastal õpitakse üht teoreetilist ja üht praktilist kursust; teoreetilised kursused eelnevad praktilistele või on nendega paralleelselt.

Kohustuslikud kursused on „Keel – ühiskond – kultuur“, „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika“, „Praktiline vene keel I (kõnekultuur)“, „Praktiline vene keel II (suulise teksti vastuvõtt ning loomine)“, „Praktiline vene keel III (kirjaliku teksti vastuvõtt ning loomine)“ ning „Praktiline vene keel IV (ortograafia ja interpunktsiooni korrektsioonikursus)“. Praktilised kursused eeldavad õpitud teoreetiliste teadmiste rakendamist.

Gümnaasiumi vene keele ainekava on üles ehitatud põhimõttel üldiselt üksikule. Kursusel „Keel ja ühiskond“ on kõige üldisem iseloom. Kursus süvendab teadmisi keele ajaloolisest arengust, funktsioneerimisest, varieerumisest ning vastastikustest seostest teiste keelte ja kultuuridega. Muu kõrval käsitletakse siin küsimusi keele funktsionaalsest liigendumisest ning kõigi keeleüksuste ja - vahendite koosmõjust tekstis, mida üksikasjalikumalt õpitakse kursuses „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika“.

Kursusest „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika“ saavad õpilased teoreetilisi teadmisi teksti struktuurist ning mitmesugustes kommunikatsioonitingimustes kasutatavate eri tüüpi tekstide loomisest, mõistmisest ja hindamisest. Tekstikeskne käsitlus ühendab kõiki vene keele õppimise etappe nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis, kuid spetsiaalse süsteemipärase õppimise objekt on tekst kui kõne- ja keeleüksus nimelt selles kursuses. Kursus põhineb kõigil õpilaste varem omandatud teadmistel, kuna tekst on sisuliselt kõigi keeletasemete üksuste koosmõju ja vastastikune tingitus.

Kursus „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika“, mis vahendab ka põhiteadmisi keele toimimisest eri valdkondades ja suhtlusolukordades, tõstab õpilaste vene keele oskuse taset, realiseerides funktsionaal-tegevusliku käsitluse ideed. Kursuse funktsionaal-tegevusliku iseloomu realiseerimist toetab võimalus rakendada ühe tunni raames komplekselt kõiki kõnetegevuse liike: kuulamist, lugemist, kõnelemist ja kirjutamist. Ainet on kerge lõimida kirjanduskursustega (nt töö õpitavate kirjandusteoste keelega). Kursuse võtmemõiste on teatud stiilis või žanris tekst, mis loob tingimused, et a) selgitada eri keeletasandite üksuste vahelisi stiiliseoseid; b) tuua järjekindlalt esile õppeainesiseid ja ainetevahelisi seoseid.

Vene keele õpetamisel on traditsiooniliselt suure tähelepanu all õpilase kirjalik kõne. Et täiustada õpilaste õigekeelsusoskusi on gümnaasiumis ette nähtud praktilise vene keele kursus tööksortograafia ja interpunktsiooniga. Kõnekultuuri kursuse eesmärk on kõne erijoonte ja keelenormide kohta käivate teoreetiliste teadmiste rakendamine suulist ja kirjalikku teksti koostades. Kaks vene keele praktilist kursust, „Suulise teksti vastuvõtt ning loomine“ ja „Kirjaliku

teksti vastuvõtt ning loomine“, täiustavad suulise ja kirjaliku teksti mõistmiseks ning loomiseks vajalikke oskusi.

Valikkursus „Vene keel Eestis“ vaatleb põhjalikumalt üht kursuses „Keel – ühiskond – kultuur“ üldisemalt käsitletud aspekti.

I kursus „Keel – ühiskond – kultuur“

Õppesisu

Suhtlemine keele abil inimese evolutsiooni käigus. Keel ja ühiskond, keel ja isiksus. Inimeste suhtlemine ja loomade suhtlemine. Keele funktsioonid. Keele kommunikatiivne funktsioon. Keele ja mõtlemise seos. Keel kui märgisüsteem. Keel ja mitteverbaalsed suhtlusvahendid. Keel ja kõne. Kirja areng: kirja tekkimine, tähtkiri, tähestikud. Tehiskeeled. Keelte ja kultuuride vastastikused mõjutused. Rahvuskeel. Keelelise käitumise rahvuskultuuriline eripära. Keel kui vaimsete väärtuste väljendaja ja kandja. Keelkonnad ja keelerühmad. Keelte ühisjooned. Indoeuroopa keelkond: romaani, germaani ja slaavi keelerühm. Keel ja dialekt. Slaavi keeled ning vene keele koht nende seas. Tänapäeva vene keele arenemistendentsid.

Kirjakeel (kirjalik keel, vene kõnekeel). Ühiskonna ja keele sotsiaalne, erialane, ealine, territoriaalne jne liigendus. Tänapäeva vene keele dialektid. Madalkeel. Släng/žargon (sotsiaalne, professionaalne, ealine jt). Keele ealised, soolised ja muud variandid. Idiolekt.

Metropoli ja diasporaa keel. Vene keel Eestis: kõnelejad, territoriaalne levik, funktsioonid.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. mõistab keele rolli ning funktsiooni ühiskonnas, teadvustab keele ja kultuuri vastastikust seost;
2. on omandanud ettekujutuse vene keele kohast maailma teiste keelte seas, tunneb huvi keele ajaloo vastu, huvitub selle keele kandjate kultuurist, hindab kultuuritraditsioonide järjekestvust ning mõistab, et keel on osa tema identiteedist;
4. suhtub lugupidavalt teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse, sh eesti keelesse, integreerudes Eesti mitmekultuurilisse ühiskonda;
5. mõistab sootsiumi liigenduse ja keele variatiivsuse vastastikust seost;
6. arutleb loetu üle, kasutades omapoolseid näiteid ja argumente, ning teeb järeldusi;
7. oskab analüüsida ja hinnata keelevahendeid olenevalt nende kasutamisest tänapäeva vene keele teatud variandis;
8. oskab kasutada keelevahendeid kooskõlas tänapäeva vene keele ühe või teise variandiga;
9. teadvustab keeleliste ja mittekeeleliste kommunikatsioonivahendite ja -kanalite vastastikust seost;
10. analüüsib ja hindab keele arengutendentse ning keele tänapäevaseisundit.

II kursus „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika“

Kursusel on esmajoonel teoreetiline ja osaliselt praktiline iseloom; eeldatakse, et kõiki teoreetilisi teadmisi kinnistatakse materjali, st stiililt ja žanrilt erinevaid tekste praktiliselt analüüsides.

Õppesisu

- Põhikooli materjali kordamine ja üldistamine: teksti mõtteline terviklikkus, liigendatus, pealkiri, põhiidee, teksti sidusus, tekstiliigid.
- Keelesüsteemi tekstitasand.
- Teiste keeletasandite üksuste funktsioneerimine tekstis.
- Tekst kui keele- ja kõneüksus: teksti formaalsed, sisulised ja kommunikatiivsed tunnused, kõigi tunnuste vastastikune seos ja tingitus.
- Teksti funktsioonid.

Teksti formaalsed ja keelelised tunnused

- Teksti sidususe liigid. Lausete ja tekstiosade järjestikune (lineaarne) seos. Kõigi tekstiosade vertikaalne (globaalne) seos, mis vormistab tekstist tervikliku ühiku: jaotumine paragrahvideks, osadeks, rubriikideks. Leksikaalsed sidususvahendid: sõnakordus, asendussõnad (asesõnad, sünonüümid, perifraasid, sooja liiginimetused jne); mõtteliselt ristuvad sõnad (assotsiatiihvõsed). Grammatilised sidususvahendid: aspekt, aeg, kõneviis, pööre, lausete süntaktiline struktuur jt.
- Lausete ja tekstiosade loogiliste/mõtteliste suhete vormistamise vahendid: pealkiri, sündlaused, resümeeerivad sõnad, sidesõnad, rõhumäärsõnad, kiilud jt.
- Lause ja teksti teatestruktuur. Olemasolev (lähte)info ning uus (kommunikatiivselt oluline) info lauses. Siirdumine ühelt teabeliigilt teisele lauses ja tekstis: ahelseos, paralleelseos, radiaalseos (tekstiosade seotus ühise keskmega).
- Tekstimallid. Kohustuslike (tekst passis, palved, hümn jt), kindlaks kujunenud (autobiograafia, avaldus, retsensioon jt) ja vabade mallide järgi (ilukirjanduslik tekst, isiklik päevik, isiklik elektrooniline kirjavahetus) ülesehitatud tekstid.
- Õkonoomia (lühidus, kokkusurutus) ja liiasus kui teksti tunnused, nende realiseerimine kõnes; teksti lühendamise ja laiendamise keelelised vahendid.

Teksti sisu ja kommunikatiivne suunitlus

- Keelendite tähendus kontekstis (sõnad, sõnaühendid, laused). Sisu terviklikkus.
- Kõne kui tegevus. Suhtlussituatsioon. Teksti eesmärk. Adressaat. Mõjutamine keele abil.
- Teksti organiseerimise iseärasused elektronruumis (hüpertext, lähtetekst ja kasutajate kommentaarid, saidi, portaali, blogi jt tekstide struktuur). Sünkroonne ja asünkroonne suhtlemine internetis.

Teksti funktsioneerimise peamised valdkonnad

- Funktsionaalstiilid. Stiilide realiseerimise kirjalik ja suuline vorm. Suulised ja kirjalikud žanrid.
- Asjaajamistekstid. Nende kasutusala, loomise eesmärk. Asjaajamistekstide peamised keelelised erijooned. Teadustekstid. Nende kasutusala, loomise eesmärk. Teadustekstide peamised keelelised erijooned.
- Ajakirjandustekstid. Nende kasutusala, loomise eesmärk. Ajakirjandustekstide peamised keelelised erijooned. Ajakirjandusstiili realiseerumise iseärasused trükiajakirjanduses, internetis, televisioonis, raadios.

- Argistiil (kõnestiil) ja kõnekeel. Kasutusala, eesmärk ja suhtlussituatsioon. Sidususe iseloom, teemade vaba vaheldumine (läbisegamini teemavahetus), vormi ja sisu ebaproportsionaalsus.
- Argistiili peamised keelelised erijooned.
- Ilukirjanduslikud tekstid. Nende kasutusala, loomise eesmärk. Ilukirjanduskeele peamised iseloomulikud jooned. Ilukirjanduslikud väljendusvahendid.
- Mitteverbaalsete teabeedastusvahendite roll kirjalikus (illustratsioonid, graafikud, skeemid, fotod, internetinaeratud jt) ja suulises tekstis (miimika, žest, kehakeel, pilk, keelevälised helid, distants, liikumine jt). Multimeediatekstid. Tekstide mitmesugused klassifikatsioonid, klassifikatsioonitunnuste paljus. Mitteverbaalsed tekstid.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. mõistab keelesüsteemi tekstitasandi iseärasusi;
2. orienteerub keeleühikute ja tekstide stiililises mitmekülgsuses;
3. on omandanud ettekujutuse tekstiliikidest;
4. teab teksti kui keele- ja kõneüksuse põhitunnuseid;
5. oskab analüüsida teksti formaalseid tunnuseid;
6. oskab analüüsida teksti sisu ja kommunikatiivset suunitlust;
7. suhtub teadlikult võimalusse kasutada omandatud teoreetilisi teadmisi suulises ja kirjalikus kõnes;
8. väljendab oma mõtteid ja tundeid, arvestades suhtlusvaldkonda, -situatsiooni ja –eesmärki ning järgides stiili- ja etiketinorme;
9. kasutab oskuslikult keele stilistilisi võimalusi erineva žanrikuuluvusega suulistes ja kirjalikes tekstides.

III kursus „Praktiline vene keel I (kõnekultuur)“

See on praktilise suunitlusega kursus, mis eeldab teoreetilisi põhiteadmisi kõne kommunikatiivsetest omadustest ning toetumist põhikoolis õpitud materjalile. Kursus on seotud kursusega „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika“.

Õppesisu

Kõnekultuuri üldmõisted

- Kirjakeel ja kõnekultuur. Funktsionaalne kihistus ja kodifikatsioon kui kirjakeele põhitunnused.
- Funktsionaalstiilide suhted kõnekultuuriga.
- Keel ja isik. Isiku keelekultuur ja ühiskonna keelekultuur. Suhtlemine arvuti abil ja kõnekultuur.
- Stiilivärvingu liigid ja nende suhted. Emotsioone väljendava ja funktsionaalstiililise värvingu arvestamine kui arenenud stiilivaistu ja stiilinormide valdamise tunnus ning kõne sobivusnõuete järgimise oskus. Funktsionaal-stiililise ja emotsioone väljendava värvingu kajastamine sõnastikes.

Kõne kommunikatiivsed omadused

- Kõne põhiomadused: kohasus, puhtus, õigsus, täpsus, loogilisus, rikkus, ilmekus.
- Kommunikatiivselt täiusliku kõne omaduste üldisloomustus. Kohasus kui üldine reguleeriv omadus. Õigekeelsus kui hea keelekasutuse põhiomadus.
- Keelendite kohasus: funktsionaal-stiililine, situatiiv-kontekstuaalne, isikulis-psühholoogiline. Kõne kohasus ja puhtus. Kohane sünonüümide valik; ametliku sõnavara, professionalismide ning murdesõnade sobiv kasutamine. Žargonismid ja kirumissõnad suhtluseetika seisukohast.
- Õige keelekasutus kui kõnekultuuri põhiomadus. Õigekeelsus kui kirjakeele normide järgimine.
- Normatiivsuse funktsionaalselt tingitud astmed (range, neutraalne, labiilne).
- Sõnakasutuse täpsus. Terminoloogia. Sünonüümid, paronüümid, mitmetähenduslikud sõnad, homonüümid. Kõne liiasus (pleonasm, tautoloogia) ning kõne ebapiisavus.
- Kõne loogilisus; loogilisuse, täpsuse ja õigsuse seos. Loogilisuse tingimused. Rõhutatud sidususe keelised vahendid. Tüüpilised ebaloogilisused.
- Kõne puhtus ja kohasus. Laensõnad, kantsleikeelendid, kõnestambid, historismid. Parasiitsõnad, žargonismid, ebasündsad väljendid. Normeerimata elementide kasutuse lubatavuse piirid kõnes. Keelevabadus ja keele vulgariseerimine.
- Kõne väljendusrikkus. Pseudoväljendusrikkus (ilutsemine). Kõne rikkus (mitmekesisus).
- Mitmekesisuse nõude rikkumine.

Kirjakeele normid

- Häälde- ja rõhunormid; ortoepianormide rikkumine nimisõnade, omadussõnade täis- ja lühivormide, tegusõnade pöörde- ja soovormide, kesksõnade täis- ja lühivormide ning mäarsõnade hääldamisel.
- Morfoloogianormid; nende rikkumine nimi-, omadus- ja arvsõnade (suulises kõnes), asesõnade, tegusõna pöörde- ja soovormide, kesksõnade ja gerundiumide vormide moodustamisel ning kasutamisel.
- Süntaksinormid; nende rikkumine käändelise reksiooni, gerundiumi kasutamise, aluse ja öeldise ühildumise juhtudel; sõnajärjevead lauses ja tekstis.
- Koondlause samalaadsete liikmete reastamise reeglid; reeglite rikkumise tüüpilised juhud.
- Sõnade ühilduvus: leksikaalne (semantiline), stilistiline, grammatiline; tüüpilised ühildumisvead.
- Stiilnormid ja nende liigid; tüüpilised reeglite rikkumise juhud.

Vene kõneetikett

- Suhtluseetika.
- Kõne-eetika peamised reeglid suulises ja kirjalikus kõnes.
- Viisakusnormide rahvuslikud erijooned suulises ja kirjalikus kõnes.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. rakendab teoreetilisi teadmisi kõne kommunikatiivsetest omadustest, koostades suulist ja kirjalikku teksti ning parandades oma ja võõrast teksti;
2. hindab objektiivselt oma ja võõra teksti omadusi;

3. valib sobivaid keelendeid, võttes arvesse suhtlusvaldkonda ja -situatsiooni ning adressaadi eripära;
4. arvestab argi- ja madalkeelset sõnavara, žargonisme kasutades nende sobivust ning kõneetiketti;
5. hoolitseb kõne puhtuse eest, jälgides laenude, murdesõnade, erialasõnade, historismide jms kasutamise sobivust; teeb vahet sobivate klišeede ja õigustamatute stampide vahel;
6. on täpne homonüümide, paronüümide, antonüümide ja sünonüümide kasutamisel; väldib tautoloogiat, pleonasme ja mitmetähenduslikkust;
7. rakendab praktikas teadmisi peamistest keelenormidest (ortoepilistest, morfoloogilistest, süntaktilistest, stilistilistest);
8. ehitab loogiliselt ja õigesti liht- ja liitlauseid ning paigutab tekstiosad loogiliselt;
9. kasutab tekstides vene keele kogu rikkust, sh väljendusrikkaid keelendeid;
10. loob õppe-teaduslike ja avalike esinemiste tekste, toetudes teadmistele heast keelekasutusest ning järgides teksti loogilisele struktuurile esitatavaid nõudmisi.

IV kursus „Praktiline vene keel II (suulise teksti vastuvõtt ning loomine)“

Kursus on praktilise iseloomuga ja põhineb teoreetilistel kursustel.

Teksti üksiktunnused töötatakse läbi tekstifragmentide põhjal, seejärel töötatakse peamiselt terviklike erinevas stiilis tekstidega.

Õppesisu

- Kursuses vaadeldakse konkreetsete näidete varal teksti põhitunnuseid, mida õpiti kursuses „Tekst keeles ja kõnes.
- Teksti stilistika“.
- Töös konkreetsete tekstidega – nii tekstide vastuvõtmisel kui ka loomisel – arvestatakse nende kuuluvust teatud funktsionaalstiili.
- Kasutatakse kursuse „Kõnekultuur“ materjali, sest töös tekstiga pööratakse erilist tähelepanu suulise kõne kommunikatiivsetele omadustele, kirjakeele normide järgimisele, väljendusvahendite kasutamisele.
- Õppetextide valikul arvestatakse õppekava läbivaid teemasid.

Suulise teksti vastuvõtt ja loomine

Suuline kõne, selle erinevus kirjalikust. Kõnekeele spontaansus. Ettevalmistamata (spontaanne intervjuu, pressikonverents, dialoog otse eetris), osaliselt ette valmistatud ja ettevalmistatud suuline kõne. Suhtlussituatsiooni arvestamine suulise teksti loomisel kui eduka kommunikatsiooni tingimus. Suhtlusviisid (kontaktne/distantne, dialoog/monoloog, privaatne/ametlik).

Suuline kõnekeel, selle erijooned. Kõnekeele dialoogiline iseloom. Dialoogi pidamise taktika.

Erineva tähendusega dialoogid (kaastunne, heakskiitmine, vastuvaidlus, hoiatus jt).

Ametlik suuline kõne. Suulised teadaanded. Ametlik vestlus, selle variandid. Ametliku vestluse läbiviimine tööle võtmiseks. Koosolek, selle eesmärgid ja tüübid. Suhtlemise korraldus. Juhataja roll. Peaküsimuste arutlemine. Kriitikakultuur. Teadusliku sisuga suuline kõne. Ettekanne: allikad, struktuur, esitus. Ettekande hindamise kriteeriumid. Lühiloeng (sisu mõistmine ja selle fikseerimine erinevates vormides). Avalik suuline kõne. Diskussioon kui juhitud avalik vaidlus, juhtija roll. Diskussioonide eesmärgid, nende tüübid. Tõestuse ja ümberlukkamise struktuur.

Argumentide tüübid. Mittenõusoleku väljendamise kultuur. Intervjuu žanr. Ettevalmistus intervjuuks. Oraatorikõne, selle erijooned. Dialoogilisus. Retoorikavõtted. Auditooriumiga suhtlemise kultuur. Suulise kommunikatsiooni ebaõnnestumise põhjused, nende ennetamise võimalused. Suuline vastus, selle struktuur. Vastuse hindamise kriteeriumid.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. tunneb eri žanris suuliste tekstide struktuurilis-tähenduslikke erijooni;
2. mõistab ning loob suulisi tekste vastavalt suhtluseesmärgile ja -olukorrale;
3. kasutab suulises tekstiloomes teadlikult keelelisi vahendeid;
4. eristab ning loob eri žanris ja funktsionaalstiilis suulisi tekste;
5. oskab koostada gümnaasiumilõpetaja seisukohalt tähenduslikke suulisi monoloogilisi tekste;
6. on võimeline osalema mitmesugust tüüpi dialoogides;
7. suudab diskussioonist osa võtta või seda juhtida;
8. oskab kriitiliselt hinnata suulisi tekste (oma ja teiste, autentseid ja õppetekste);
9. kombineerib verbaalseid ja mitteverbaalseid kommunikatsioonivahendeid.

V kursus „Praktiline vene keel III (kirjalike tekstide vastuvõtt ja loomine)“

Kursus on praktilise iseloomuga ning põhineb teoreetilistel kursustel. Teksti tunnused töötatakse tekstifragmentide põhjal eraldi läbi, seejärel tehakse tööd eeskätt terviklike erinevas stiilis tekstidega.

Õppesisu

- Kursuses vaadeldakse konkreetsete näidete varal teksti põhitunnuseid, mida õpiti kursuses „Tekst keeles ja kõnes.
- Teksti stilistika“.
- Töös konkreetsete tekstidega – nii tekstide vastuvõtmisel kui ka loomisel – peetakse silmas nende kuuluvust teatud funktsionaalstiili ning rahvusliku, kultuurilise ja sotsiaalse spetsiifika kajastumist tekstis, mis eeldab kursuse „Keel – ühiskond – kultuur” õppematerjali kasutamist.
- Analüüsimiseks kasutatakse ka ilukirjandustekste, mis on paralleelselt vaatluse all vene kirjanduse kursuses.
- Analüüsitavate tekstide valikul ning tekstide koostamisel arvestatakse ka õppekava läbivaid teemasid.
- Erilist tähelepanu pööratakse tekstidele, millel on klassikaline struktuur (sissejuhatus, põhiosa, kokkuvõte) ning mis eeldavad arutlust.

Kirjaliku teksti vastuvõtt ja loomine

Õpitavate kirjalike tekstide tüübid. Ümberjutustuste kirjutamine eri stiilis ja žanris tekstidest. Arutlev kirjand: struktuur, struktuuri komponentide variandid. Teema formuleering. Juhtiv tees. Argumentide liigid. Tekstilõik ja selle struktuur. Teksti loogilisuse ja sidususe vahendid. Autoripositsiooni väljendamise vahendid. Teksti graafiline vormistamine. Essee kui vaba tekstitüüp.

Tarbetekst. Avalduse, juhendi, volituse, allkirjastatud tõendi, CV kirjutamine. Ametlik kiri.

Koosoleku protokoll. Koosoleku protokollivi vormistamine. Ametlikud tekstid elektroonilisel kujul. Teaduslik tekst. Teadusliku artikli, monograafia mõiste. Konspekt, referaat, nende liigid. Populaarteaduslike tekstide konspekterimine ja refereerimine. Kriitiline suhtumine internetis pakutavatesse valmisreferaatidesse. Lühiettekande teesid. Uurimistö. Publitsistlik tekst. Informatsioonilised ja kriitilised lühisõnumid. Artikkel. Reklaam ja selle liigid. Kuulutuse, kirja ajalehte ning retsensiooni kirjutamine nende sisu- ja struktuuri erijooni arvestades. Elektroonilised väljaanded. Kriitiline suhtumine meediatekstidesse. Tekstide loomine internetis, nende mõistmine. Internetisuhtluse kultuur.

Tekstid mitmekultuurilises ja mitmekeelses keskkonnas, tõlketekstid.

Kirjalike tekstide parandamine. Teksti sisu, kompositsiooni ja keele parandamine.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. eristab kirjaliku kõne suhtlusvaldkonnast olenevat eripära;
2. tunneb eri žanris kirjalike tekstide struktuurilis-tähenduslikke iseärasusi;
3. mõistab ja koostab gümnaasiumilõpetajale olulisi kirjalikke tekste;
4. oskab kriitiliselt hinnata kirjalikke tekste (oma ja teiste, autentseid ja õppetekste);
5. on suuteline oma kirjalikke tekste redigeerima.

VI kursus „Praktiline vene keel IV (ortograafia ja interpunktsiooni korrektsioonikursus)“

Õppesisu

Ortograafia

- Fakte vene ortograafia ajaloost. Vene ortograafia peamised printsiibid. Vene õigekirja morfoloogiline iseloom.
- Täishäälikute õigekiri sõna lihttüves: kontrollitavad rõhutud täishäälikud, mittekontrollitavad rõhutud täishäälikud, vahelduvad täishäälikud.
- Täishäälikute õigekiri ж, ч, ш, щ, л järel eri sõnaliikidesse kuuluvate sõnade lihttüves, sufiksis ja sõnalõpus.
- Tähtede е ja э õigekiri laensõnades.
- Kaashäälikute õigekiri sõna lihttüves: helilised ja helitud kaashäälikud, kaksikkaashäälikud, mittehääldatavad kaashäälikud.
- Nimisõnade, omadussõnade, kesksõnade käändelõppude ja tegusõna pöördelõppude õigekiri.
- Eesliidete õigekiri: э- lõpulised eesliited ja eesliide с-; eesliited л р е- ja л р и-; ы ja и eesliidete järel.
- ъ ja ъ kasutamine vene ja laensõnades. ъ õigekirjutus ж, ч, ш, щ järel eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades.
- Kokkukirjutamine ja sidekriips eri sõnaliikide puhul ning sõnades komponentidega л о л ja л о л у- Sufiksrite õigekiri eri sõnaliikidesse kuuluvates sõnades.
- н ja н н eri sõnaliikides.

- *He* kokku- ja lahkukirjutamine eri sõnaliikidega. *He* ja *НН* eristamine.
- Määrsõnade õigekiri.
- Arvsõnade õigekiri: põhi- ja järgarvsõnade käändevormid.
- Tuletatud ees- ja sidesõnade kirjutamise komplitseeritud juhud.
- Suurtähtede õigekirjutuse rasked juhud.

Interpunktsioon

- Vene interpunktsiooni printsiibid.
- Lauselühenditega lihtlause.
- Kirjavahemärgid üksikute, korduvate ja paarissidesõnadega koondlauses; kokkuvõtavad sõnad koondlauses; samalaadsed ja erilaadsed täiendid.
- Lause kõrvalliikmete kirjavahemärkidega eraldamine (*обособление*): eraldatavad täiendid, määrused ja sihitised. Kirjavahemärgid täpsustava, selgitava ja täiendava tähendusega lauseliikmete puhul.
- Kirjavahemärgid kiilsõnade ja kiillausetega ning ütte ja hüüdsõnadega lausetes.
- Võrdlustarindid. Tarindid sidesõnaga *как*.
- Kirjavahemärgid rind- ja põimlause. Koolon ja mõttekriips liht- ja liitlause.
- Jutumärgid ja teise isiku kõne: tsiteerimisviisid, kirjavahemärgid teise isiku sõnade ning dialoogi edasiandmisel.
- Epigraafi vormistamine. Autoriomane kirjavahemärkide kasutamine.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. valdab õigekirjaalaste teoreetiliste teadmiste süsteemi, mis soodustab kirjaoskuse kõrgema taseme saavutamist;
2. valdab vene keele ortograafia- ja interpunktsiooninorme;
3. kirjutab õigesti õpitud ortogrammidega sõnu; põhjendab oma kirjutusviisi;
4. leiab ortograafiavead ja parandab need;
5. kirjutab õigesti õpitud mittekontrollitavate ortogrammidega sõnu;
6. kirjavahemärgistab õigesti õpitud tüüpi lauseid; põhjendab kirjavahemärgi kohta ja valikut;
7. leiab punktuatsioonivead ning parandab need;
8. oskab vajaliku ortograafia- ja interpunktsiooniteabe saamiseks kasutada sõnastikke, raamatukogu katalooge ning internetti;
9. teadvustab, et teoreetiliste õigekirja- ja interpunktsiooniteadmiste praktilise rakendamise oskus tuleb edaspidi kasuks mis tahes erialal töötamisel.

Füüsiline õpikeskkond

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatööks, ümarlauavestlusteks.
2. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.

3. Tundides kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.
4. Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis ja kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.

Kirjandus

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

1. kujuneb vaimselt arenenud isiksuseks, kes on valmis ennast määratlema ja täiustama, on humanistliku maailmavaatega ning salliv;
2. suhtub lugupidamisega kirjandusse ja maailmakultuuri väärtustesse, tunneb vajadust pidevaks suhteks kultuuriväärtustega;
3. arendab kujundlikku ja analüütilist mõtlemist, esteetilisi ja loomevõimeid, kirjandusteksti lugemise kultuuri ning kunstimaitset;
4. saab ettekujutuse kirjanduse kui kunstiliigi spetsiifikast, mõistab teose autoripositsiooni ning kirjandusprotsessi ajaloolist ja esteetilist tingitust;
5. täiustab kirjandusteose analüüsi ja tõlgendamise oskusi, kasutades selleks kirjandusteoreetilisi teadmisi ning teose ajaloolis-kirjanduslikku konteksti;
6. oskab sõnastada ja argumenteerida oma arusaamist kirjandusteosest, väljendada oma isiklikku suhtumist selles püstitatud probleemidesse nii suuliselt kui ka kirjalikult ning eri žanrides (suuline esinemine, retsensioon, esse, arutlev kirjand);
7. oskab vajalikku infot iseseisvalt otsida, süstematiseerida ja kasutada;
8. täiustab oma kommunikatiivseid oskusi keele ja kirjanduse õppimisel, arendab oskusi ning vilumusi, mis tagavad vene kirjakeele, tema kujutus- ja väljendusvahendite valdamise;
9. loeb ja väärtustab olulisemaid eesti autoreid ning kirjandust kui kogemuste vahendajat, Eesti ühiskonda integreerijat ja minapildi avardajat.

Õppeaine kirjeldus

Gümnaasiumis õpitakse kirjandust mõneti teistel alustel kui põhikoolis, sest materjali problemaatilis-temaatiline käsitus on ühendatud ajaloolis-kirjandusliku printsiibi järgimisega.

Viimane tähendab seda, et õpilased saavad ettekujutuse kirjanduse põhietappidest nende kronoloogilises järgnevuses ning tutvuvad sügavamalt eri kirjandusvoolude spetsiifiliste joontega. Kirjandusteoseid analüüsitakse nende loomisajastu kontekstis. Peale selle järgib kirjanduse käsitlemine hoopis avaramat eesmärki, arendades õpilaste ettekujutust maailmast ja inimestest, suunates neid mõtlema mineviku ja tänapäeva elu probleemidele ning kujundades nende väärtuskujutlusi ja kõlbelisi orientiire. Kirjandust käsitledes kasvatatakse õpilastes suuremat avatust ja lugupidamist teiste rahvaste kultuuride vastu ning kujundatakse püsivamaid tunnetushuve. Õppeaine põhisisuks on kirjandusteoste lugemine ja käsitlemine. Enamik loetavaid teoseid kuulub maailma kirjandusklassika kullafondi. Nende teoste vastuvõtt, analüüs ning tõlgendamine põhineb ajaloo- ja kirjandusteoreetiliste teadmiste süsteemil ning õppetegevuse teatud viisidel ja liikidel.

Kirjandusteoste käsitlemine arendab esteetilist maitset, ent soodustab ka rahvuskultuurilise teadvuse ja eneseteadvuse arengut.

Kirjandusteoseid käsitledes mõistavad õpilased, kuidas kirjandus modelleerib elu oma spetsiifiliste seaduste järgi sõnakunstivahenditega. Samas võimaldab kirjandus õpilasel teadvustada

oma mina ja ainulaadsust muutavas maailmas ning soodustab elueesmärkide teadlikku valikut. Kirjanduse käsitlemine gümnaasiumis on suunatud eelkõige sellele, et arendada lugejateadvust ning isiksuslikku – vastutavat ja emotsionaalset – suhet kirjandusega. Kirjanduse käsitlemine võimaldab õpilastel teadvustada kirjandust kui inimkonna suurimat esteetilis-vaimset väärtust; õppida analüüsima ja hindama kirjandusteoseid, arendada ja täiustada oma kommunikatiivseid oskusi keele funktsioonide ning kirjandusteksti kunstilise kujundlikkuse teadvustamise põhjal.

Kohustuslikud kursused:

1. „19. sajandi I poole kirjandus: romantism, realismi tekkimine“
2. „19. sajandi II poole kirjandus: realism“
3. „20. sajandi I poole kirjandus“
4. „20. sajandi II poole kirjandus“
5. „Eesti kirjandus“

Kursus „19. sajandi I poole kirjandus: romantism, realismi tekkimine“ tutvustab õpilastele romantismi tekke ajaloolisi ja kultuurilisi eeldusi, arengu põhietappe ning eri rahvuskirjanduste kirjanike-romantikute teoste kunstilisi iseärasusi. Monograafiliselt käsitletakse romantismi tähtsamate esindajate loomingut. Lugemiseks ja analüüsimiseks valitakse romantismi tuntumaid teoseid. Erilist tähelepanu pööratakse romantilise maailmavaate peegeldamisele kirjandusteostes, romantilise kangelse kontseptsioonile ning romantismipoetika põhivõtetele. Arutletavate probleemide keskmes on kõigile romantikutele iseloomulikud kujutlused isiksuse väärtusest ja ainulaadsusest, tema seesmisest vastuolulisusest ning vabadusihast kui inimese loomumadusest.

Eri rahvuskirjandusi esindavate kirjanike teoste käsitlemine võimaldab esile tuua romantismi ühiseid jooni ning pöörata tähelepanu eri autorite romantismipoetika variatiivsusele. Romantismi vaadeldakse kui tegelikkuse esteetilise tunnetamise viisi, mida ei käsitata realismile allajäämisena, vaid omalaadse klassitsismist eristumisenä. Koos sellega jälgitakse, kuidas romantism vähehaaval oma võimalused ammendab ning tema rüpes hakkavad tekkima uue, realistliku maailma ja inimese kujutamise alged.

Kursuses „19. sajandi II poole kirjandus: realism“ pööratakse põhitähelepanu realismi tekkimise ja arengu peamistele etappidele, tema erinevusele varasematest kirjandusvooludest. Analüüsides rahvuskirjanduste realismi tuntumate esindajate põhiteoseid, tutvuvad õpilased realismipoetika põhimõtete, realismikontseptsiooni kangelse ning käsitusega isiksuse ja ühiskonna keerulistest suhetest. Realismi ajalugu maailmakirjanduses on erakordselt rikas. Realismi käsitlus ise on kunstilise arengu eri etappidel muutunud ning seda tuleb eri autorite teoseid käsitledes arvestada. Realismi mitmekesisus võimaldab oluliselt süvendada õpilaste ettekujutust kirjaniku individuaalsest stiilist, autoripositsiooni väljendamise vormidest, tegelaste iseloomustamise viisidest ning psühholoogi arengust. Samaaegu avarduvad ettekujutused kirjanduse žanrisüsteemist. Kursuse aluseks oleva ajaloolis-kirjandusliku ja problemaatilis-temaatilise käsitluse kombineerimine eeldab enam-vähem täielikku tutvumist kuulsamate realismikirjanike loomingulise biograafiaga, käsitletavate teoste loomise ajastuga ja nende ajaloolise tingituse mõistmist. Sealjuures on arutletavad probleemid sõnastatud nii, et rõhutada käsitletavate teoste tähenduse aegumatust. On tähtis, et õpilased võtaksid kirjandusklassika teoseid vastu läbi tänapäeva elu probleemide ja nähtuste prisma. Kursuse maht tingib, et sügavamaks käsitluseks tuleb teoseid rangelt valida, seda tähtsam on äratada õpilastes huvi selle olulise maailmakirjanduse ajajärgu vastu ning ergutada neid iseseisvalt lugema.

Kursus „20. sajandi I poole kirjandus“ tutvustab õpilastele vene kirjandust (nii metropolis kui ka emigratsioonis), ent ka eesti ja väliskirjanduse tekste sellest perioodist. Kursuse põhieesmärgid on süvendada ajaloolis-kirjanduslikke teadmisi ja mõisteid, mis iseloomustasid kirjandust 20. sajandi algul.

Käsitletakse teoseid kirjanikelt, kes esindavad modernistlikke ja avangardistlikke kirjandustendentse, suundi ja rühmitusi vene, eesti ning maailmakirjanduses. 20. sajandi esimene

pool oli luulekeele moderniseerimise periood, ajajärk, mil töötati välja uusi kunstilisi väljendusvahendeid kõige erinevates kirjandusžanrides. Kohustuslikult käsitlevad kirjandusteosed valitakse nii, et õpilased saaksid ettekujutuse olulisematest suundadest tolle aja kirjanduses (uusromantism, sümbolism ja dekadents, akmeism, futurism), aga ka nende kunstifenomenide vastastikusest toimest konkreetsetes kunstiteoses.

Kursuse „20. sajandi II poole kirjandus“ raames vaadeldakse maailmakirjanduse tendentse ja nähtusi pärast Teist maailmasõda. Kursus annab õpilastele ettekujutuse põhilistest ajalooliskirjanduslikest ning ühiskondlik-kultuurilistest protsessidest 20. sajandi teise poole maailmakirjanduses. Õpilased tutvuvad kirjanike elulugude ja loominguga ning nende teostega maailmakirjanduse kontekstis. Materjali suure mahu tõttu valib õpetaja kohustuslikuks lugemiseks üksikuid teoseid, teisi käsitletakse ülevaates.

Selle perioodi teoseid käsitledes tuleb silmas pidada nii kursuses esindatud teoste žanrilist mitmekesisust, eri suundade ja voolude küllust, mis iseloomustavad kirjandusprotsessi, kui ka selle orgaanilist seost varasemate ajastute kirjandusega. Peamine rõhk nagu eelnevateski kursustes pannakse kunstiteoste kõlbelsele, üldnimilikule problemaatikale.

Kursus „Eesti kirjandus“ on ülevaatekursus, mis hõlmab eesti kirjanduse arengut 19. Sajandi rahvusliku liikumise algusest kuni tänapäevani, eri arenguperioodide keskseid autoreid ning teoseid. Kursust õpitakse eesti keeles. Kursuse eesmärk on suhestada õpilasi eesti kirjanduse ja kultuuriga ning avardada kirjandustekstide lugemise ja arutamise kaudu nende ettekujutust eestlastest ja Eestist. Eesti kirjanduse kursust õpitakse 12. klassis, kui põhilised kirjandusmõisted on omandatud ja õpilaste eesti keele oskus võimaldab keerukamat kirjandusteksti lugeda ja mõista.

I kursus „19. sajandi I poole kirjandus: romantism, realismi tekkimine“

Õppesisu

Temaatika

Romantismi teke 18. ja 19. sajandi piiril, selle ajaloolised põhjused (ratsionalismi lüüasaamine, mõistuse diskrediteerimine, individuaalsete tunnete ja kirgede rehabiliteerimine). Isiksus kui romantismiepohhi peamine huviobjekt. Romantiline kangelane, tema hingeelu. Kangelase ületamatu konflikt ühiskonnaga. Protest mis tahes vabaduspiirangu vastu (G. Byron, A. Puškin, M. Lermontov). Sotsiaalne protest. Romantilise kangelase traagiline saatus (A. Puškin, A. Gribojedov, K. J. Peterson, L. Koidula). Kunstnik/poeet kui romantilise kirjanduse võtmekuju. Kunsti inimse saatus maailmas (A. Puškin, N. Gogol). Naise isiksus kui kultuurilise mõtestamise uus objekt, uued naistegelaskujud kirjanduses. Naise vastandamine meeste ratsionaalsele maailmale vabama ja hingeliselt rikkama individuaalsusena (G. Sand).

Huvi romantikute vastu rahvuslikus ajaloos ning teistes kultuurides. Romantiline poem eksootilisel ainekul. Ajalooline romaan (A. Puškin, W. Scott). Huvi tekkimine tavalise kangelase vastu, kunstilise potentsiaali otsingud elu proosas kui reaktsioon romantismimeetodi valitsemisele kunstis.

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Isiksus kui kirjanduse peamine mõtestamisobjekt.
- Kirjandusteos kui autori looming, mis peegeldab kirjaniku ettekujutusi maailmast.
- Autori isiksuse representatsiooni eri tüübid kirjandustekstis: lüüriline kangelane, jutustaja.

- Tegelaskuju loomise viisid (sotsio-kultuuriline iseloomustus, välimuse iseloomustus, tegelase psühholoogiline ja kõneline iseloomustamine).
- Tegelase biograafia.
- Teose tegelassuhete ülesehitus, protagonistide ja teiste tegelaste suhted.
- Romantism. Isiksuse romantiline käsitlus. Romantiline kangelane. Romantiline konflikt. Romantiline ironia.
- Ajaloosündmused kunstilises kujutuses. Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst.
- Võõra kultuuri kajastamine kirjanduses (eksootika).

Teemasid ja probleeme arutamiseks

- Kirjandusliku kangelase võõrandumine maailmast. Vabaduspüüd kui inimese loomupärane omadus.
- Ideaali ja tegelikkuse, kangelase ja „massi“ konflikt. Inimsuhete probleeme: ideaalne armastus, sõprus.
- Kunstniku koht maailmas, kunsti kõrge missioon.
- Naise emantsipatsioon.
- Rahvuslik ajalugu, rahvuskangelane romantismiajastul. Ühisväärtuste ning uute ideaalide otsimine rahvuslikust ajaloost ja rahva elust. Inimene rahva hulgast kui uus positiivne kangelane.
- Huvi võõra eksootilise kultuuri, teiste rahvaste elu vastu.

Tekste käsitlemiseks

- Kohustuslikuks lugemiseks ja terviklikuks käsitlemiseks valitakse järgnevast loendist vähemalt neli ulatuslikumat teost. Kohustuslik on lugeda kõiki väiksema mahuga teoseid.
- George Byroni „Prometheus“, „K. D.“ („Когда я прижимал тебя к груди своей ...“), „Child Haroldi palverännak“ või „Korsaar“ (katkendid), Heinrich Heine lüürika, Aleksandr Gribojedov „Häda mõistuse pärast“, Nikolai Gogol „Nevski prospekt“, „Surnud hinged“, Mihhail Lermontov „Meie aja kangelane“, „K***“ („Мы случайно сведены судьбою...“), „Farewell (Byronist)“; Aleksandr Puškin „Kes, lained, peatas teie hoo...“, „Kaukaasia vang“, „Poltaava“, „Jevgeni Onegin“; George Sand „Consuelo“ (katkendid), Walter Scott „Ivanhoe“ (katkendid); Kristjan Jaak Peterson „Laulja“, „Kuu“, „Sügise“; Friedrich Robert Faehmann „Vanemuise laul“, „Vanemuise lahkumine“, Lydia Koidula luule.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. on omandanud ettekujutuse romantismi ajaloolistest juurtest, põhijoontest ja karakteristikutest;
2. teab romantismi peamisi esindajaid erinevates rahvuskirjandustes; tunneb mõnda romantismi võtmeteost;
3. suudab leida ja iseloomustada romantilise maailmataju jooni kirjandusteoses;
4. oskab iseloomustada romantilist kangelast ning jälgida tema biograafiat tekstis;
5. tunneb romantilise poeetika põhivõtmeid ja märkab neid tekstis;
6. on võimeline iseloomustama eri liiki ja žanris kirjandusteost kui terviklikku autoriteost nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
7. oskab korrektselt diskuteerida loetud kirjandusteoste üle, väljendada oma arvamust teosest, kinnitades seda tsitaatide ja näidetega tekstist;

8. analüüsib kirjandusteose kompositsiooni (süžee, tegelased), eristab põhi- ja kõrvaltegelasi, selgitab nende omavahelisi suhteid, iseloomustab tegelasi teose tekstile tuginedes;
9. oskab kõrvutada eri teoseid etteantud parameetrite järgi;
10. on võimeline kirjutama kirjandit ja esseed kirjandusteemal ning koostama probleemküsimusi kirjandusteksti kohta;
11. oskab koguda teemakohast materjali referatiivse ja analüütilise teksti koostamiseks, kasutab seda materjali korrektselt, oskab oma kirjutises eristada isiklikku ja võõrast seisukohta.

II kursus „19. sajandi II poole kirjandus: realism“

Õppesisu

Temaatika

- Naturalismikoolkond ja realism vene kirjanduses.
- Realismipoetika.
- Realistlik isiksusekontseptsioon.
- Tüüp ja prototüüp.
- Realistliku tüpiseerimise põhimõtted.
- Realistliku teose süžee ja konflikt.
- Kirjeldavad ja jutustavad elemendid realistlikus teoses (H. de Balzac, C. Dickens). Jutustaja ja mina-jutustaja kirjandusteoses.
- *Skaz* (kõneline mask) kui jutustava proosa kunstiline võte (autor imiteerib teatava isiku kõnemaneeeri).
- Kirjaniku individuaalne stiil (N. S. Leskov).
- Kirjanduse žanrisüsteemi areng: romaan-epopöa, filosoofiline romaan, psühholoogiline romaan, sotsiaalne romaan, sotsiaal-olustikuline draama, psühholoogiline draama. Monograafiline romaan (I. Gontšarov).
- Realistliku draama tekkimine/kujunemine (A. Ostrovski).
- Psühholoogismi areng proosas ja dramas (L. Tolstoi, A. Tšehhov, H. Ibsen).
- Realistliku teose tegelaste struktuur. Polüfoonilisus kui kirjaniku maailmavaatelistel hoiakute väljendus. Õpetlikkus ja süžeeline õiglus (F. Dostojevski, L. Tolstoi).
- Traditsioonid ja novaatorlus poeesias. Kodanliku lüürika ja nn puhta kunsti poeesia vastandamine.
- Psühholoogism luules. Natuurfilosoofiline luule: ettekujutuse süvendamine filosoofilisest luulest ning looduskirjelduse tähendusest luules. Luuletsükli mõiste (F. Tjutšev, A. Fet). Rolliluule.
- Poesia kui publitsistika vorm (N. Nekrassov ja Nekrassovi koolkond).

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Realism. Realism ja naturalism. Puhas kunst.
- Psühholoogism. Rahvalikkus. Historism.
- Biograafiline autor ja autor-tegelaskuju; eri võimalused autoripositsiooni väljendamiseks teoses.
- *Skaz*.
- Filosoofiline romaan. Sotsiaalne romaan. Psühholoogiline romaan. Romaan-epopöa.
- Sotsiaal-olustikuline draama. Psühholoogiline draama.

- Novell: kompositsiooni iseärasused, süžeeiline ülesehitus.
- Kodanikuulule. Rolliluule.

Teemasid ja probleeme arutamiseks

- Kõlbelise eneseteostuse idee. Kõlbelised otsingud ja isiksuse enesemääratlus. Isiksuse ja ühiskonna konflikt, keskkonna mõju inimese vaimuelule. Vabadus ja vastutus (vabadus kui vastutus tehtud valiku eest).
- Saatuse probleem, elu mõte ja surma saladus. Tõelised ja mittetõelised väärtused. Religioossus ja kõlbelisus.
- Inimese ajaloolise süü (vastutuse) probleem. Mineviku, oleviku ja tuleviku järgluse probleem.
- Põlvkondade probleem. Perekond ja ühiskond. Inimene perekonnas, lähedaste inimeste ringis.
- Inimene ajaloolise murrangu ajal, ekstreemsetes olukordades. Tõeline ja võlts kangelaslikkus.
- Patriotism ja natsionalism. Vaidlused maailma parandamise teede üle: revolutsioon või evolutsioon.
- Inimene ja ümbritsev maailm. Oskus näha ümbritseva maailma ilu mitmekesisust kui vaimselt arenenud isiksuse omadus.
- Looduse, kunsti (eriti muusika ja poeesia) roll harmoonilises maailmakorralduses.

Kirjandustekste käsitlemiseks

- Kohustuslikuks lugemiseks ja terviklikuks käsitlemiseks valitakse järgnevast loendist vähemalt neli romaani ja 1–2 draamateost. Kohustuslik on lugeda kõiki väiksema mahuga teoseid.
- Honoré de Balzac „Šagräänahk“, „Gobseck“, Ivan Gontšarov „Oblomov“, Charles Dickens „Jõululaul proosas“, Fjodor Dostojevski „Kuritöö ja karistus“, Henrik Ibsen „Nukumaja“, Nikolai Leskov „Mtsenski maakonna leedi Macbeth“, „Mittesurmav Golovan“, Juhan Liivi luuletused, Guy de Maupassant „Rasvarull“, „Kapp“, Nikolai Nekrassovi luuletused, Aleksandr Ostrovski „Äike“, Lev Tolstoi „Sõda ja rahu“, „Ivan Iljitši surm“, Ivan Turgenev „Isad ja pojad“, Fjodor Tjutševi luuletused, Mihhail Saltõkov-Štšedrin „Härrased Golovljovid“, Stendhal „Punane ja must“, Oscar Wilde „Dorian Gray portree“, Afanassi Feti luuletused, Gustave Flaubert „Madame Bovary“, Anton Tšehhov „Daam koerakesega“, „Inimene vutlaris“, „Kirsiaed“.

III kursus „20. sajandi I poole kirjandus“

Õppesisu

Temaatika

- Kirjandusprotsess 20. sajandi algul. Vene kirjanduse kuldne ja hõbedane sajand. Sajandi alguse filosoofilise mõtte suund. 19. sajandi esteetilised ja kõlbelised väärtused, nende ümbermõtestamine ning transformatsioon 20. sajandil.
- Suundumuste, stiilide ja rühmituste mitmekesisus. Dekadents kui vene sümbolismi varajane etapp.
- Prantsuse dekadendid, nende poeesia mõju 20. sajandi alguse vene ja eesti kirjandusele (P. Verlaine).

- Vene poeesia hõbedane ajastu. Vene sümbolism ja selle lätted. Sümbolism kui kirjandussuund ja kunstimeetod. Neofolklorism sümbolismi poeesias. Luuletõlke funktsioon sümbolismi kultuuris. Vene sümbolistlike luuletajate teoste tõlked eesti keelde.
- Sümbolism ja akmeism (A. Blok, V. Brjussov, N. Gumiljov, A. Ahmatova). Konkreetsus, ainelisus ning esemelisus kui akmeismi esteetika põhimõisted. Sümbolism ja futurism.
- Sõnalooming ja kultuuritraditsiooni eitamine futurismi esteetikas (V. Majakovski). Itaalia ja vene futurism. Itaalia ja vene futurismi retseptatsioon eesti kirjanduses.
- Modernistlikud rühmitused 20. sajandi alguse eesti kirjanduses. Uusromantism 20. sajandi alguse eesti kirjanduses (F. Tuglas, K. Ristikivi). Realism sajandi alguse eesti kirjanduses (A. H. Tammsaare).
- Kirjanduslikud rühmitused vene kirjanduses 1920ndatest kuni 1930ndate alguseni.
- Realism 20. sajandi alguse vene kirjanduses (A. Kuprin, M. Gorki, I. Bunin).
- Tegelikkuse realistliku kujutamise traditsiooni jätkumine ja areng sõjajärgsete aastate kirjanduses. Kirjandus ja ideoloogia. Mõisted nõukogude perioodi kirjandus ja nõukogude kirjanik (A. Šolohhov, A. Tolstoi, M. Bulgakov).
- Antiutopistlikud romaanid Lääne-Euroopa ning vene kirjanduses (J. Zamjatin, V. Nabokov).
- Fantastika ja groteski funktsioon antiutopistlikes teostes.

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Modernism.
- Sümbolism. Akmeism. Futurism.
- Kujund, allegooria, sümbol.
- Poeetiline leksika (neologismid, arhaismid).
- Klassikalised ja mitteklassikalised värsimõõdud (rõhuline, logaööd, silbilis-rõhuline) vene modernistlikus luules.
- Rütmi liigid (ebatäpne, vaene, assonantsiline, seesmine, tautoloogiline). Luuletsükli ja sümbolistliku Luuletuste raamatu struktuur.
- Antiutoopia kui kirjandusžanr.

Teemasid ja probleeme arutamiseks

- Ilu ja kõlbelisuse suhe. Kunst ja religioon kui kaks maailma tunnetamise viisi. Ilu kunstis ja ilu looduses.
- Kunstivorm kui maailma harmoniseerimise viis. Pühendatutele ning laiale auditooriumile mõeldud looming.
- Inimese individuaalsus ja selle võimalused. Kunstnik, kes kujundab maailma ümber ilu kaudu.
- Individuaalse tahte ja kõlbeliste seaduste kollisioon.
- Inimese saatus ja maa saatus. Inimese au ja väarikus kui tema vaimse jõu ning seesmise sõltumatuse alus. Klassi ja üldnimelikud väärtused. Poliitiline terror ja selle tagajärjed eri rahvuste esindajate jaoks. Armastus kodumaa vastu ja mõttevabadus.
- Kirjanik ja ühiskond. Literaat ja võim. Kirjaniku konflikt ametliku kirjanduskeskkonnaga.
- Pagulase saatus ning ettekujutus inimese sisemisest vabadusest. Kangelane sõjas.

Kirjandustekste käsitlemiseks

- Kohustuslikuks lugemiseks ja terviklikuks käsitlemiseks valitakse järgnevast loendist vähemalt neli ulatuslikumat romaani. Kohustuslik on lugeda kõiki väiksema mahuga teoseid.

- Anna Ahmatova „Reekviem“, Aleksandr Blok luuletused tsüklitest „Vana maailm“, „Carmen“ (õpetaja valikul), „Kaksteist“; Valeri Brjussov „Pariis“, „Maailm“, Mihhail Bulgakov „Meister ja Margarita“, Ivan Bunin „Sügisel“, „Hämarad alleed“, Nikolai Gumiljov Itaalia luuletused kogumikust „Koltšan“, Paul Verlaine „Sügislaul“, Henrik Visnapuu „Kirjad Ingile“, Maksim Gorki „Põhjas“, Jevgeni Zamjatin „Meie“, Aleksandr Kuprin „Granaatkäevõru“, Osip Mandelštam „Kontsert vaksalis“, Stéphane Mallarmé luuletused (õpetaja valikul), Vladimir Majakovski „Pilv pükstes“, Vladimir Nabokov „Kutse tapalavale“, Boriss Pasternak „Marburg“, luule; Andrei Platonov „Auk“ (katkend), Gustav Suitsu luuletused kogumikust „Elu tuli“ (õpetaja valikul), Anton H. Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan“, Aleksei Tolstoi „Peeter I“ (katkendid), Friedebert Tuglase novellid „Taevased ratsanikud“, „Oma päikese poole“, Vladislav Hodassevitš „Peepli ees“, „Mälestussammas“.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. suudab iseloomustada 20. sajandi esimese poole kirjandussuundi ning on omandanud
2. ettekujutuse nende silmapaistvamatest esindajatest;
3. on võimeline seostama käsitletud tekste konkreetsete kirjandussuundadega, nägema teostes
4. ühe või teise suuna esteetiliste põhimõtete kajastumist ja arvestama seda teksti analüüsid;
5. eristab klassikalisi ja mitteklassikalisi värsimõõte;
6. tunneb kunstilises tekstis ära troobid ja poeetilised kõnekujundid;
7. analüüsib loetud kirjandusteoseid, seostab neid teiste talle tuntud teostega ning väljendab oma argumenteeritud arvamust loetud teosest suuliselt ja kirjalikus vormis;
8. osaleb vabalt diskussioonis nii ühe kui ka mitme teose probleemide üle;
9. täidab iseseisvalt referatiivseid

IV kursus „20. sajandi II poole kirjandus“, analüütilisi ja loomingulisi ülesandeid nii suuliselt kui ka kirjalikult ning vormistab need korrektselt.

Õppesisu

Temaatika

- Maailmakirjanduse areng: uued jooned realismi arengus. Inimese võõrandumise probleem tänapäeva maailmas (A. Camus, F. Kafka). Inimese kujunemise, tõeliste ja näiliste väärtuste äratundmise probleem (J. Salinger).
- Sõjateema maailmakirjanduses (E. M. Remarque, E. Hemingway) ning kirjandus Teisest maailmasõjast (V. Nekrassov, B. Vassiljev jt). Kaevikurealism ja sõja traagika kujutamine.
- Isiksus ja totalitaarne süsteem. Laagriteema kajastamise ajalooline alus 20. sajandi vene kirjanduses.
- Isiksuse vaimne jõud (V. Šalamov, A. Solženitsõn). Inimese traagiline saatus totalitaarses riigis.
- Põhiprobleemid ning teemad linna- ja külaproosas (V. Rasputin, J. Trifonov). V. Šukšini veidrikud.
- Sulaaeg elus ja kirjanduses.

- Estraadiluule ja autorilaulu fenomen 20. sajandi vene kultuuris (A. Voznessenski, R. Roždestvenski, J. Jevtušenko, V. Võssotski, B. Okudžava).
- Kirjanik ja ühiskond. Literaat ja võim. Nobeli kirjanduslaureaadid (B. Pasternak, M. Šolohhov, A. Solženitsõn, J. Brodski).
- Tagastatud nimed (Boriss Pasternak).
- Peamised suunad ja tendentsid tänapäevakirjanduse arengus: proosa, luule (V. Makanin, A. Bitov jt). Postmodernism vene kirjanduses 20. sajandi viimasel kolmandikul (V. Jerofejev „Moskva– Petuški“, S. Sokolov „Lollide kool“).
- Viimaste aastate vene pagulaskirjandus.

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Kaotatud põlvkond.
- Ajalooline romaan.
- Kaevikurealism.
- Linna- ja külaproosa.
- Bardiluule. Estraadiluule.
- Postmodernism.

Teemasid ja probleeme arutamiseks

- Inimene ajalookeerises. Kõlbelise valiku probleem. Ajaloo protsess ja vägivald.
- Inimene sõjas. Kaotatud põlvkonna tragöödia. Sõja inimsusevastane olemus. Individuaalse õnne probleem julmas maailmas.
- Imelikud inimesed kirjanduses ja elus.
- Sõprus kui üldinimlik väärtus, mis vastandub vaenule ja sõjale.
- Inimene ja aeg. Tõelised ja näilised väärtused.

Kirjandustekste käsitlemiseks

- Kohustuslikuks lugemiseks ja terviklikuks käsitlemiseks valitakse järgnevalt loendist vähemalt neli ulatuslikumat romaani. Kohustuslik on lugeda kõiki väiksema mahuga teoseid.
- Josif Brodski luuletused, Boriss Vassiljev „Aga koidikud on siin vaiksed ...“, Georgi Vladimov „Minu vaene Ruslan“, Andrei Voznessenski luuletused, Jevgeni Jevtušenko luuletused, Albert Camus „Võõras“, Franz Kafka „Metamorfoos“, Viktor Nekrassov „Senka“, Bulat Okudžava luuletused, George Orwell „Loomade farm“, Boriss Pasternak „Doktor Živago“, Anatoli Pristavkin „Kuldne pilveke ...“, Valentin Rasputin „Ela ja mäleta“, „Hüvastijätt Matjoraga“ (üks teos õpetaja valikul), Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta“, Robert Roždestvenski luule, Nikolai Rubtsovi luuletused, Aleksandr Solženitsõn „Üks päev Ivan Denissovoštši elus“, Jerome David Salinger „Kuristik rukkis“, Veronika Tušnova luuletused, Ernest Hemingway „Hüvasti, relvad!“, Varlam Šalamov „Hauakõne“, „Insener Kisseljov“, Vassili Šukšin „Naljatil“, „Mikroskoop“.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. suudab iseloomustada 20. sajandi II poole kirjandust;

2. on omandanud ettekujutuse väljapaistvamate kirjanike elust ja loometeest, nende tähtsamatest teostest ning nendes kajastatud ajastust;
3. on võimeline analüüsima kunstiteoseid ajaloolis-kirjanduslikus kontekstis, neid teiste tekstidega võrdlema ja kõrvutama;
4. osaleb vabalt diskussioonis, oskab väljendada ning põhjendada oma arvamust loetust, nähtust ja kuuldust;
5. oskab koguda ja süstematiseerida materjali ning kasutada seda suuliste ja kirjalike tekstide koostamisel; kasutab tekste koostades ja korrigeerides teatmekirjandust;
6. oskab luua eri žanrides tekste etteantud või oma sõnastatud teemal, täita iseseisvalt referatiivseid, analüütilisi ja loomingulisi ülesandeid ning vormistada neid korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

V kursus „Eesti kirjandus“

Õppesisu

- **Eesti kirjanduse algus.** Kristjan Jaak Peterson. Friedrich Robert Faehlmann, müütilised muistendid.
- **Rahvusliku liikumise aeg.** Friedrich Reinhold Kreutzwald „Kalevipoeg“. Lydia Koidula, eesti teatri süünd.
- **Eesti kirjandus 19.–20. sajandi vahetusel.** Juhan Liivi luule, „Peipsi peal“. August Kitzberg „Libahunt“, Eduard Bornhöhe „Tasuja“.
- **Eesti kirjandus 20. sajandi I poolel.** Luule: Gustav Suits, Villem Ridala, Ernst Enno, Marie Under, Betti Alver. Proosa: Friedebert Tuglas „Popi ja Huhuu“, Eduard Vilde „Mäeküla piimamees“, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees“, „Tõde ja õigus“, August Gailit „Toomas Nipernaadi“, Albert Kivikas „Nimed marmortahvilil“. Draama: Eduard Vilde „Pisuhänd“.
- **Eesti kirjandus 1950. aastatel.** Juhan Smuul.
- **Eesti kirjandus 1960.–1980. aastatel.** Luule: Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Juhan Viiding, Hando Runnel, Doris Kareva. Proosa: Mati Unt „Sügisball“, Jaan Kross „Keisri hull“, Viivi Luik „Seitsmes rahukevad“.
- **Eesti kirjandus nüüdisajal.** Luule: Contra, Kristiina Ehin või teised. Proosa: Tõnu Õnnepalu „Harjutused“, Mehis Heinsaar „Vanameeste näppaja“, Urmas Vadi „Unetute ralli“, Leelo ungal „Seltsimees laps“, Mari Saat „Lasnamäe lunastaja“, Diana Leesalu „Kaks grammi hämaruseni“, Mare Sabolotny „Kirjaklambritest vöö“ või teised. Draama: Andrus Kivirähk „Helesinine vagun“, Jaan Tättel „Ristumine peateega“, Mart Kivastik „Külmetava kunstniku portree“.
- Lugemiseks ja klassis arutamiseks kirjandustekstide valikul arvestab õpetaja kirjandusteose sisu, õpilaste huve ning keeleoskuse taset.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. tunneb eesti kirjandusloo tähtsamaid arengujooni, keskseid autoreid ja teoseid;
2. on lugenud katkendeid eesti kirjanike teostest ning mõnda teost tervikuna;
3. mõistab kirjandustekstide sisu ja eesmärki ning autori ideid, taotlusi ja seisukohti;

4. kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, võrdleb ja vastandab tegelasi, annab neile hinnanguid, otsib nende käitumisele alternatiivi ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
5. seostab loetut nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja nähtustega, iseenda ja üldinimlike probleemidega; suudab teha üldistusi ja kokkuvõtteid ning kujundab oma arvamuse;
6. oskab resümeerida ja kommenteerida loetud teosekateid kirjalikult, arutleda erinevate seisukohtade ja peamiste teemade üle;
7. mõistab lugedes paremini eestikeelset ilukirjandusteksti ning suudab eesti keeles väljendada oma kirjandusalaseid seisukohti.

Füüsiline õpikeskkond

- Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada rühmatöökaks ning ümarlauavestlusteks.
- Õppekomplektid (õpikud, töövihikud, õpetajaraamatud) kõigi kursuste tarbeks.
- Kursuste õppimisel vajalikud tekstikogumikud (lugemikud, valikkogud) ning kirjandusteosed.
- Kursuste õppimisel vajalikud CD-d (luule ja proosa audioraamatud).